

INOVOVANÉ UČEBNÉ OSNOVY PRE PREDMET

ETICKÁ VÝCHOVA

NIŽŠIE STREDNÉ VZDELÁVANIE	ISCED 2
VYUČOVACÍ JAZYK	SLOVENSKÝ JAZYK
VZDELÁVACIA OBLASŤ	ČLOVEK A HODNOTY
PREDMET	ETICKÁ VÝCHOVA
SKRATKA PREDMETU	ETV
ROČNÍK	ÔSMY
ČASOVÁ DOTÁCIA	1 HODINA TÝŽDENNE 33 HODÍN ROČNE
MIESTO REALIZÁCIE	TRIEDA KNIŽNICA

Úvod

Vzdelávací štandard nepredstavuje iba súhrn katalógov, ktoré stanovujú výkony a obsah vyučovacieho predmetu, ale je to predovšetkým program rôznych činností a otvorených príležitostí na rozvíjanie individuálnych učebných možností žiakov.

Vzdelávací štandard pozostáva z charakteristiky predmetu a základných učebných cieľov, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. Je to ucelený systém výkonov, ktoré sú vyjadrené kognitívne odstupňovanými konkretizovanými cieľmi – učebnými požiadavkami. Tieto základné požiadavky môžu učitelia ešte viac špecifikovať, konkretizovať a rozvíjať v podobe ďalších blízkych učebných cieľov, učebných úloh, otázok, či testových položiek.

K vymedzeným výkonom sa priraduje obsahový štandard, v ktorom sa zdôrazňujú pojmy ako kľúčový prvok vnútornej štruktúry učebného obsahu. Učivo je v ňom štruktúrované podľa jednotlivých tematických celkov. Je to základ vymedzeného učebného obsahu. To však nevyklučuje možnosť učiteľov tvorivo modifikovať stanovený učebný obsah v rámci školského vzdelávacieho programu podľa jednotlivých ročníkov.

Vzdelávací program pre predmet etická výchova má svoje špecifiká. Jedným z nich je rozvíjanie komunikačných asociálnych spôsobilostí, ktoré sa orientujú na postoje k životným situáciám a ku konkrétnym prejavom prosociálneho správania. Nadobudnuté vedomosti, spôsobilosti a zručnosti sú predpokladom kritického myslenia, diskusie a hodnotiacich postojov. V etickej výchove sa stávajú prostriedkom, od ktorého sa odvíja požadované správanie.

Charakteristika predmetu

Hlavnou funkciou povinne voliteľného predmetu etická výchova v nižšom strednom vzdelávaní je osobnostný a sociálny rozvoj žiakov s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej významné miesto zaujíma prosociálne správanie. Pri plnení tohto cieľa sa primárne využíva zážitkové učenie, riadený rozhovor, diskusia, simulačné hry, ktoré popri informáciách účinne rozvíjajú mravný úsudok, rozlišovanie dobra od zla, orientáciu v etických dilemách dnešnej spoločnosti. Jej súčasťou je rozvoj sociálnych spôsobilostí ako napr. otvorená komunikácia, empatia, asertivita, pozitívne hodnotenie iných a pod. Podieľa sa na primárnej prevencii porúch správania a učenia. Žiaci sú vedení k harmonickým a stabilným vzťahom v rodine, v kolektíve spolužiakov i v iných sociálnych skupinách.

V nižšom strednom vzdelávaní vedieme žiakov k reflexii a prehodnocovaniu svojho správania i správania iných, vzhľadom na cieľovú rovinu etickej výchovy, ktorou je sociálne rozvinutý človek a spolupracujúce spoločenstvo. Preto sa etická výchova javí ako predmet, ktorý pripravuje pôdu pre ostatné výchovy, ktoré súvisia s uplatnením sa nielen v konkrétnych osobných vzťahoch žiaka, ale aj v jeho pripravenosti žiť pre spoločné dobro s inými ľuďmi a pre iných.

Ciele predmetu

Žiaci:

- osvoja si základné postoje, ktoré podmieňujú kultivované medziľudské vzťahy,
- nadobudnú spôsobilosť na pochopenie a rešpektovanie najvyššej hodnoty, ktorou je život človeka a všetko, čo vedie k jeho rozvoju,

- získajú spôsobilosti, ktorými posilnia sebaúctu a hodnotenie iných,
- získajú spôsobilosti pri vyjadrovaní svojich citov a nadobudnú úctu k citovému životu iných,
- naučia sa participovať na živote spoločnosti (triedy, školy, regiónu, klubu, mesta),
- zdôvodnia dôležitosť nezávislosti od vecí, drog, médií,
- naučia sa kriticky myslieť, kultivovane diskutovať a akceptovať názory iných,
- ocenia prvky prosociálneho správania v rodine, v žiackom kolektíve i v iných sociálnych skupinách,
- nadobudnú spôsobilosť pochopiť svoju sexuálnu identitu, hodnotu priateľstva, lásky, manželstva a rodiny,
- osvoja si pozitívny postoj k postihnutým, chorým a iným ľuďom, ktorí potrebujú zvýšené porozumenie a pomoc,
- zdôvodnia dôležitosť stanovenia si životných cieľov, etických hodnôt a zachovávanía spoločensky uznávaných noriem.

Kompetencie

Učiť sa učiť

- poznať a chápať pojmy empatia, asertivita, spolupráca a prosociálne (sociálne pozitívne) správanie vysvetliť žiakom základné pojmy súvisiace s voľbou životných cieľov, svetonázorom, náboženstvom, etickými hodnotami a normami
- pochopiť základné etické problémy súvisiace s ekonomickými hodnotami, pravdou a dobrým menom
- poznať základné pojmy súvisiace s ochranou prírody a životného prostredia

Komunikatívne kompetencie

- osvojiť si základné komunikačné zručnosti, základné úkony spoločenského správania,
- naučiť sa pozitívne hodnotiť seba aj druhých,
- tvorivo riešiť každodenné situácie v medziľudských vzťahoch

Občianske kompetencie

- umožniť žiakom uvedomiť si svoju sexuálnu identitu, chápať pozitívne hodnoty priateľstva,
- vedieť rešpektovať ľudí s inými názormi, zároveň však ostať sám sebou;
- formulovať svoje životné ciele, byť odolný voči nevhodným ponukám, ostať slobodný od závislostí, ktoré znehodnocujú a ohrozujú náš život
- rozvíjať povedomie vlastnej dôstojnosti a hodnoty ľudskej bytosti,
- byť schopný kriticky hodnotiť masmediálne vplyvy, vychovať kritického diváka.

Riešenie problémov

- spoznávať a osvojovať si práva a povinnosti v rodine, učiť sa kultivovane prejavovať svoj názor,
- postupne preberať zodpovednosť za svoje rozhodnutia, zároveň však rešpektovať rodičov a viesť s nimi konštruktívny dialóg
- schopnosť spolupracovať.

Vzdelávací štandard

Zdroje etického poznania ľudstva

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak na konci 8. ročníka základnej školy vie/dokáže: <ul style="list-style-type: none"> - uviesť hlavné zdroje etiky, - vymenovať niektoré mravné hodnoty, - vysvetliť, na čo slúžia mravné normy,<ul style="list-style-type: none"> - vysvetliť význam svedomia, - vymenovať príklady pozitívnych vzorov z dejín a literatúry, - porovnať etický odkaz náboženstiev,	<ul style="list-style-type: none"> - zdroje etiky - mravné hodnoty a mravné normy - hodnotová orientácia, rebríček hodnôt<ul style="list-style-type: none"> - svedomie - etika a náboženstvá - aktuálne etické problémy v spoločnosti

- diskutovať o aktuálnych etických problémoch v spoločnosti.	
--	--

Život, telesné a duševné zdravie ako etická hodnota

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 8. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vysvetliť spôsoby starostlivosti o zdravie svoje a iných, - identifikovať prejavy zdravého životného štýlu, - vysvetliť dôsledky nesprávnej životosprávy, - diskutovať o etických problémoch súčasnosti, - rozlíšiť medzi etickým a neetickým konaním človeka. 	<ul style="list-style-type: none"> - život a zdravie ako hodnota - starostlivosť o zdravie, psychohygiena <ul style="list-style-type: none"> - zdravý životný štýl - profesijná etika - etika a rozvoj technológií <ul style="list-style-type: none"> - etika a ekológia - etické problémy doby – eutanázia, génová manipulácia, trest smrti, <ul style="list-style-type: none"> - interrupcia

Ekonomické hodnoty a etika

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 8. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - určiť formy vlastníctva, - diskutovať o vzťahu k peniazom, - vysvetliť pojem konzumizmus, 	<ul style="list-style-type: none"> - vlastníctvo peniaze – „cieľ, alebo prostriedok?“ - materiálne a nemateriálne hodnoty <ul style="list-style-type: none"> - konzumná spoločnosť

<ul style="list-style-type: none"> - analyzovať prejavy a dôsledky sociálnej nerovnosti, - zhodnotiť význam solidarity, - posúdiť potrebu pomoci slabším, - vystihnúť negatívne prvky reklamy, - vysvetliť zásady ochrany spotrebiteľa na konkrétnych príkladoch zo života, 	<ul style="list-style-type: none"> - sociálna nerovnosť - ekonomické cnosti - solidarita, dobrovoľníctvo, charita - reklama a manipulácia zákazníkov - ochrana spotrebiteľa
--	--

Dobré meno a pravda ako etické hodnoty

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 8. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zdôvodniť potrebu pravdy v živote človeka, - vysvetliť význam tajomstva a utajovaných skutočností, - pomenovať význam poznania a poznávania v živote človeka, - zdôvodniť význam rešpektovania cti a dobrého mena, - diskutovať o dôležitosti vzdelávania, - zostaviť si konkrétny plán efektívneho zvládnutia školských úloh. 	<ul style="list-style-type: none"> - poznanie - pravda ako etická hodnota - kritické myslenie, argumentácia - pravda a lož, etické dilemy - tajomstvo - dobré meno jednotlivca i spoločenstva - poznanie a úsilie poznávať

Metódy a formy práce

Metódy práce:

- výklad,
- motivačné metódy rozhovoru,
- reproduktívne i produktívne metódy upevňovania učiva,
- demonštračné vizuálne i audiovizuálne metódy,
- dramatizačné metódy,
- interaktívne metódy,
- heuristické metódy projektovej práce,
- problémová.

Formy práce:

- individuálna a skupinová práca žiakov, tímové hry,
- práca vo dvojici,
- frontálna výučba.

Hodnotenie predmetu

Cieľom hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov v škole je poskytnúť žiakovi a jeho rodičom spätnú väzbu o tom, ako žiak zvládol danú problematiku, v čom má nedostatky, kde má rezervy, aké sú jeho pokroky. Súčasťou je tiež povzbudenie do ďalšej práce, návod, ako postupovať pri odstraňovaní nedostatkov. Cieľom je zhodnotiť prepojenie vedomostí so zručnosťami a spôsobilosťami.

Budeme dbať na to, aby sme prostredníctvom hodnotenia nerozdeľovali žiakov na úspešných a neúspešných. Hodnotenie budeme robiť na základe určitých kritérií, prostredníctvom ktorých budeme sledovať vývoj žiaka. Základným dokumentom, ktorým sa budeme riadiť, sú Metodické pokyny na hodnotenie žiakov ZŠ č. 22/2011. V triedach, v ktorých je väčší počet žiakov zo SZP učiteľ prihliada na túto skutočnosť. Môže znížiť obsah učiva (maximálne 10 %). Musí byť však zachovaný predpísaný tematický obsah.

V 8. ročníku je predmet klasifikovaný.

Hodnotia sa ústne odpovede, praktické zadania úloh, referáty a projekty. Pri praktických aktivitách sa budú slovne hodnotiť praktické zručnosti s dôrazom na samostatnosť a správnosť vypracovaných praktických zadaní.

Pri hodnotení výsledkov sa v súlade s požiadavkami učebných osnov a vzdelávacích štandardov hodnotí:

- kvalita myslenia, predovšetkým jeho logickosť, samostatnosť, veku primeraná prezentácia
- preveruje sa schopnosť žiaka využívať medzipredmetové vzťahy a jeho schopnosť uplatňovať získané vedomosti a zručnosti pri riešení konkrétnych úloh
- aktivita žiaka na hodine
- schopnosť demonštrovať použitie princípov a pravidiel na riešenie úloh, na vyhľadávanie informácií, prezentovať informácie a poznatky
- úroveň domácej prípravy žiaka na vyučovacie hodiny.

Učebné zdroje

Etická výchova nepoužíva učebnicu. Podnety na činnosť nachádza učiteľ v metodických príručkách a v iných materiáloch, ako aj v obsahu vyučovacích predmetov. Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

autor/ka	učebnica
LENCZ, L.	Pedagogika etickej výchovy. Výchova k prosociálnosti. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1998
LENCZ, L.	Metódy etickej výchovy. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1993
LENCZ, L. – KRIŽOVÁ, O.	Metodický materiál k predmetu etická výchova, Bratislava: Metodické centrum v

	Bratislave, 1997.
OLIVAR, R.	Etická výchova. Bratislava 1992

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre príslušný predmet.